

М. І. АДАМЕНКО¹, д-р техн. наук, проф., **Ю. О. КИСЕЛЬОВ¹**, д-р геогр. наук, проф.,
Д. В. ШИЯН², канд. геогр. наук, **Е. А. ДАРМОФАЛ³**

¹Уманський національний університет садівництва,
вул. Інститутська,1, м. Умань, 20305, Україна

²Криворізький державний педагогічний університет,
пр Гагаріна, 54, м. Кривий Ріг, 50086, Україна

³Харківська державна академія фізкультури і спорту,
вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61000, Україна

e-mail: nikolaj_adamenko@ukr.net
kyseljov@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6245-4786>
<https://orcid.org/0000-0003-0530-1892>

shiyandv2017@gmail.com
elyadarmofal@gmail.com

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВОДНОГО ЕКОТУРИЗМУ В ЛІВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНИ

Аналіз особливостей розвитку водного екотуризму в Лівобережній Україні свідчить про те, що перелік пропонованих у цій сфері послуг не відповідає повною мірою попиту й ресурсному потенціалу природних комплексів.

Мета. Висвітлення можливостей розвитку водного екотуризму на річках Лівобережної України.

Результати. Схарактеризовано основні гідрологічні та гідроекологічні характеристики найбільших річок Лівобережної України. Усі річки мають рівнинний характер, що сприяє розвитку водного туризму, зокрема, популярними є сплави на байдарках, рафтинг, яхтинг. Береги річок відзначаються мальовничістю природних ландшафтів і наявністю численних пам'яток культури, що істотно підвищує атрактивність самих водних об'єктів. Одним із пріоритетних напрямів розвитку водного екотуризму на сході України є освоєння водних об'єктів із метою рекреації. Природні умови Лівобережної України припускають розвиток на водних об'єктах екологічного, оздоровчого та спортивного туризму. Це вимагає впровадження сучасних інноваційних підходів до формування і просування туристичного продукту. Проаналізовано відмінності гідрологічних характеристик річок Лівобережної України залежно від фізико-географічних умов території. Відзначено, що в північній частині досліджуваного регіону річки належать до поліського типу, на Донецькій височині у верхів'ях річки мають гірський характер, решта відносяться до типу річок розчленованих рівнин. Відповідно до природних умов території змінюються й характеристики річок і їхніх берегів як об'єктів рекреації й туризму. На підставі наведеної типологізації здійснене районування території Лівобережної України за ознакою потенціалу для розвитку водного екотуризму. На її території виділено три водно-туристичні регіони – поліський, польовий і донецький.

Висновки. Розвиток водного екотуризму в Лівобережній Україні значною мірою залежить від рівня прибережної інфраструктури. Оптимізація структури рекреації в річкових туристсько-рекреаційних системах з метою комплексного використання ресурсного потенціалу водних об'єктів і максимального задоволення потреб відпочивальників може бути базована на розвитку мережі водних маршрутів та створенні умов для поширення активних форм відпочинку на воді. Завдання покращення прибережної інфраструктури можна вирішити лише на рівні національного туроператора, який спеціалізується на водному екотуризмі та підтримує активні ділові зв'язки з аналогічними туроператорами в інших країнах світу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: водний туризм, екотуризм, річковий туризм, рафтинг, яхтинг, річковий маршрут

© Адаменко М. І., Кисельов Ю. О., Шиян Д. В., Дармофал Е. А., 2020

[This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Adamenko M. I.¹, Kyselov Iu. O.¹, Shiyan D. V.², Darmofal E. A.³

¹Uman National University of Horticulture, Institutaska Str., 1, Uman, 20305, Ukraine

²Kryviy Rih State Pedagogical University, Gagarin av. 54, Kryvyi Rih, 50086, Ukraine

³Kharkiv State Academy of Physical Culture, Klochkivska Str., 99, Kharkiv, 61058, Ukraine

CURRENT PROBLEMS AND FEATURES OF WATER ECOTOURISM DEVELOPMENT IN THE LEFT-BANK UKRAINE

Analysis of development peculiarities of the water ecotourism in the Left-Bank Ukraine shows that a number of available services in this sphere doesn't meet the demand and resource potential of natural complexes.

Purpose. To identify possibilities of development of water tourism on the rivers in the Left-Bank Ukraine.

Results. The article presents the description of the main hydrological and hydro-ecological characteristics of the rivers in the Left-Bank Ukraine. All rivers run through low lands that is good for the development of water tourism, including popular water rafting, kayaking, and yachting. Riverbanks are notable for beautiful landscapes and numerous cultural monuments which considerably increase the attraction of the water objects. One of the key priority areas for the development of water ecotourism in the east of Ukraine is exploring of water objects for recreation. Natural conditions of the Left-Bank Ukraine make it possible to develop the water objects of ecological, recreation and sport tourism. This requires the introduction of the current innovative approaches for the development and promotion of a tourist products. The author analyses the differences of hydrological properties of the rivers in the Left-Bank Ukraine depending on the physical and geographical conditions of the territory. It has been noted that in the northern part of the investigated region the rivers belong to the Polissia type. In Donetsk high land rivers have a mountain character, the rest belong to the rivers running through separate valleys. It has been emphasized that the characteristics of the rivers and their banks as recreation and tourism objects change according to the natural conditions of the territories. Based on the above-mentioned typology the territory of the Left-Bank Ukraine is zoned according to the potential for the development of water ecotourism. Three water-touristic regions were determined on its territory: Polissia, field area, and Donetsk area.

Conclusions. The development of the water ecotourism in the Left-Bank Ukraine considerably depends on the level of riverside infrastructure. The structure optimization in the river tourist recreation systems aimed at using resources potential of water objects and maximum meet of the needs of vacationers could be based on the development of the network of water itineraries and creating conditions to spread active forms of water recreation. The task of improving riverside infrastructure could be solved not only at the level of the local tourist agents specializing in the water ecotourism and maintains active business links with similar tourist agents in other countries throughout the world.

KEYWORDS: water tourism, ecotourism, river tourism, rafting, yachting, river route

Адаменко Н. И.¹, Киселев Ю. А.¹, Шиян Д. В.², Дармофал Э. А.³

¹Уманский национальный университет садоводства, ул. Институтская, 1, г. Умань, 20305, Украина

²Криворожский государственный педагогический университет, пр Гагарина, 54, г. Кривой Рог, 50086, Украина

³Харьковская государственная академия физкультуры и спорта, ул. Клочковская, 99, г. Харьков, 61000, Украина

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ВОДНОГО ЭКОТУРИЗМА В ЛЕВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЕ

Анализ особенностей развития водного экотуризма в Левобережной Украине свидетельствует о том, что перечень предлагаемых в этой сфере услуг не соответствует в полной мере спросу и ресурсному потенциалу природных комплексов.

Цель. Освещение возможностей развития водного экотуризма на реках Левобережной Украины.

Результаты. Охарактеризованы основные гидрологические и гидроэкологические характеристики крупнейших рек Левобережной Украины. Все реки имеют равнинный характер, что содействует развитию водного туризма, в частности, популярными являются сплав на байдарках, рафтинг, яхтинг. Берега рек также отличаются живописными природными ландшафтами и наличием многочисленных памятников культуры, что существенно повышает привлекательность самих водных объектов. Одним из приоритетных направлений развития водного экотуризма в Левобережной Украине является освоение водных объектов с целью рекреации. Природные условия Левобережной Украины предполагают развитие на водных объектах экологического, оздоровительного и спортивного туризма. Это требует внедрения современных инновационных подходов к формированию и продвижению туристического продукта. Проанализированы различия гидрологических характеристик рек Левобережной Украины в зависимости от физико-географических условий территории. Отмечено, что в северной части исследуемого региона реки принадлежат к полесскому типу, на Донецкой возвышенности в верховьях реки имеют горный характер, остальные относятся к типу рек расчлененных равнин. В соответствии с природными условиями территории изменяются и характеристики рек и их берегов как объектов рекреации и туризма. На основе приведенной типологизации осуществлено районирование территории Левобережной Украины по признаку потенциалу для

розвитку водного екотуризму. На її території виділені три водно-туристических регіона – полесский, полевої и донецкий.

Выводы. Развитие водного экотуризма в Левобережной Украине в значительной мере зависит от уровня прибрежной инфраструктуры. Оптимизация структуры рекреации в речных туристско-рекреационных системах с целью комплексного использования ресурсного потенциала водных объектов и максимального удовлетворения потребностей отдыхающих может быть основана на развитии сети водных маршрутов создания условий для распространения активных форм отдыха на воде. Задачу улучшения прибрежной инфраструктуры можно решить только на уровне национального туроператора, специализирующегося на водном экотуризме и поддерживает активные деловые связи с аналогичными туроператорами в других странах мира.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: водный туризм, экотуризм, речной туризм, рафтинг, яхтинг, речной маршрут

Вступ

Водні ресурси задіяні в різних сферах діяльності людини, в тому числі і в туризмі. Водний екотуризм є однією з течій спортивного туризму, особливістю якої є пересування по воді на плавальних засобах. Подорожі по воді можуть мати відтінок екстремального, рекреаційного, пізнавального, спортивного туризму і задовольняти різні потреби туристів. Водний екотуризм має значне поширення в усьому світі.

Проблеми розвитку екологічного туризму в Україні з початку ХХІ ст. досліджували Я. Б. Олійник [7], В. І. Гетьман [2], Ю. В. Зінко та О. М. Шевчук [4], В. В. Смаль та І. В. Смаль [9] та інші вчені. Методологія й методика вивчення рекреаційно-туристських ресурсів і здійснення рекреаційно-географічного районування висвітлені в монографії О. О. Бейдика [1]. Проблему забезпеченості України туристичними ресурсами розкрито в роботі О. О. Любіцевої [5]. Питання туристичного краєз-

навства порушено в публікації Е. В. Панкової [8]. Туристично-ресурсний потенціал регіонів України проаналізовано О. В. Тімець і С. В. Совгірою [10]. Втім, у їхніх працях не акцентовано на темі водного екотуризму, що й визначає обрану проблематику дослідження, частково висвітлену в одній із попередніх публікацій [12].

Метою є висвітлення можливостей розвитку водного екотуризму на річках Лівобережної України.

Завданнями дослідження є: гідрологічна та гідроекологічна характеристика річок східного регіону України, що визначає природні передумови розвитку водного екотуризму; виявлення оптимальних напрямів розвитку водного екотуризму на окремих річках; визначення шляхів забезпечення максимального використання рекреаційно-ресурсного потенціалу річок Лівобережної України.

Виклад основного матеріалу

Потенціал для розвитку й урізноманітнення напрямків водного екотуризму в Лівобережній Україні дуже високий. У цьому регіоні тече дванадцять річок, придатних для водного екотуризму, що дає вагому можливість для залучення зарубіжних і вітчизняних туристів, а це, у свою чергу, може істотно поліпшити економічну складову Лівобережної України. У табл. 1 наведено основні гідрологічні характеристики цих річок.

Сіверський Донець є не лише найбільшою водною артерією й найважливішим джерелом прісної води східного регіону нашої держави, а й однією з наймальовничіших річок усієї України. Уздовж його берегів прокладено немало туристичних маршрутів. Але особливу популярність має водний екотуризм, зокрема сплав на байдарках.

У басейні Сіверського Дінця налічується більш ніж 3000 природних водотоків, з яких 425 є малими та середніми річками, адже вони мають довжину понад 10 км, з них одинадцять річок завдовжки більше 100 км. Понад 1000 водотоків безпосередньо впадає в Сіверський Донець. Про ширину та мальовничість цієї річки дають уявлення світлинні (рис. 1).

Десна тече на території України в межах Чернігівської й Київської областей. Десна є найбільшою лівою притокою Дніпра. У верхів'ях середній похил русла Десни складає 1 м/км. Завдяки значній протяжності Десна має понад 30 приток, найбільшими з яких є Остер і Сейм (ліві) та Снів, Судость та ін. (праві). Сплави Десні поцінують не лише для любителі рафтингу, але й шанувальники

Таблиця 1

Річки Лівобережної України

№	Назва	Довжина (км)	Середній ухил (м/км)	S басейну (км ²)
1.	Сіверський Донець	1053 (в межах України 724)	0,18	98 900
2.	Десна	1126 (в межах України 591)	0,13	88 900
3.	Кальміус	209	0,91	50 070
4.	Самара	311	0,33	22 600
5.	Оріль	320 (370)	0,27	9800
6.	Вовча	323	0,34	13 320
7.	Удай	327	0,16	7 030
8.	Сула	353	0,20	18 500
9.	Оскіл	436 (в межах України 180)	0,29	14 680
10.	Ворскла	464 (в межах України)	0,30	14 700
11.	Псьол	692 (717) (в межах України 521)	0,23	22 800
12.	Сейм	717 (в межах України 473)	0,18	27 500

Рис. 1 – Річка Сіверський Донець

пам'яток природи та стародавньої архітектури. Пропливаючи на байдарках по Десні, турист бачить усю красу природи її берегів – густі ліси, гаї, зелені галявини, безліч пляжів (рис. 2).

Річка Кальміус, що впадає безпосередньо в Азовське море в межах м. Маріуполь, бере свій початок на південному макросхилі Донецького кряжа. У верхній частині Кальміус тече в південно-східному напрямі, змінюючи його на південно-західний у межах Старобешівського району (на даний момент – у межах тимчасово окупованої російсько-терористичними військами території). Річка неодноразово змінює характер своєї течії, зокрема у верхів'ях і в середній течії береги гористі й безлісі, в пониззі – низькі з рідкісними деревами, місцями порослі очеретом. Береги річки, особливо круті, скелясті, з численними відслоненнями гранітів Приазовського блоку Українського щита, дуже мальовничі. Рафтинг дещо

ускладнюється нескладними перекатами та порогами (рис. 3).

Річка Самара є лівою притокою Дніпра. Її витік розташований у селі Весела Гора Олександрівського району Донецької області на західному макросхилі Донецького кряжа. Самара тече територіями Донецької, Харківської й Дніпропетровської областей і впадає у Дніпровське водосховище. На берегах цієї річки облаштовано багато дитячих таборів відпочинку й баз відпочинку для людей, які займаються водним екотуризмом на байдарках. Уявлення про характер берегів Самари дають світліни (рис. 4).

Оріль є лівою притокою Дніпра. Її витік знаходиться у слобожанському селі Єфремівка Першотравневого району Харківської області. Оріль тече по межі Харківської й Дніпропетровської областей, далі – по межі Полтавської й Дніпропетровської областей, відтак – територією Царичанського

Рис. 2 – Річка Десна та її береги

Рис. 3 – Рафтинг на річці Кальміус

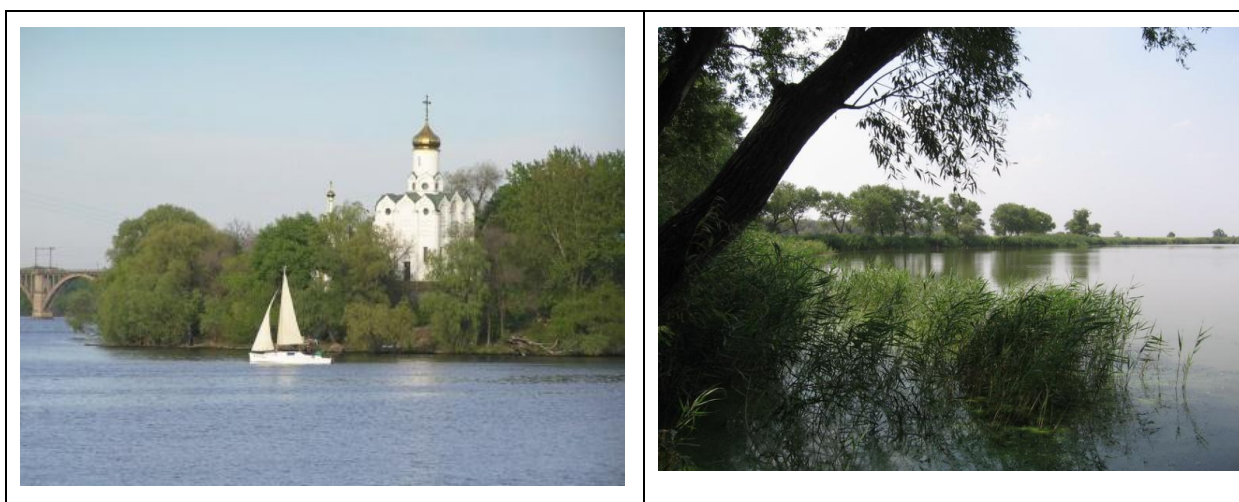

Рис. 4 – Річка Самара

району Дніпропетровської області, де і впадає у Дніпро. Оріль є однією з найчистіших річок усієї Європи. Вода в ній прозора, а екосистема річки налічує безліч видів птахів, риби і навіть річкових черепах. Оріль неодноразово меандрує, завдяки чому вдається організувати надзвичайно мальовничий маршрут як берегом, так і самою річкою (сплав на байдарках). Про чистоту орільської води свідчить світлина (рис. 5).

Річка Вовча є притокою Самари, належачи лівобережній частині басейну Сіверського Дінця (рис. 6). Згадана річка тече на територіях Донецької та Дніпропетровській областей, початок бере в балці Вовчій у Покровському районі Донецької області. Місцями Вовча пересихає, подекуди трапляються численні плеса до 50 м завширшки. Водний маршрут однією з мальовничих річок України проходить межею Дніпропетровської та Запорізької областей. Сплав на байдарках знайомить туриста з пам'яткою природи – Дібровським лісом, яким було ще

в 1863 р. започатковано степове лісорозведення на території сучасної Дніпропетровської області. Тепер це державний заповідник, у якому представлено зразок успішного розведення лісу в степу.

Удай є правою притокою Сули. Вода в річці прозора й чиста. Спокійна течія, відсутність гребель ставлять річку в число крашних водних туристських маршрутів України. Починати сплав зручно від Пірятина або села Велика Круча. Вище цих населені пункти русло заростає очеретом, водоростями і деревами так сильно, що перетворює сплав на справді героїчний захід. Оптимальним плавзасобом на цьому маршруті є туристська байдарка, з якої можна милуватися пейзажами – широкими річковими долинами, горбистими берегами, які подекуди порізані балками і ярами, тінистими лісами й залитими сонцем лугами. Течія річки майже не відчувається, що робить її доступною навіть для недостатньо досвідчених туристів. Крім того, практично відсутні будь-які греблі

Рис. 5 – Річка Оріль

Рис. 6 – Річка Вовча

і затори. Про рівнинний характер течії річки яскраво свідчить рис. 7.

Сула є лівою притокою Дніпра, що бере витік неподалік від міста Суми, тече територіями Сумської, Полтавської й Черкаської областей, впадає у Дніпро децю нижче Черкас. Сула багата на підземні холодні джерела, що істотно підносять її значущість для оздоровчого туризму. У річці дуже прозора вода, що приваблює підводних мисливців. Її температура влітку завжди на 3 градуси нижча, ніж в інших річках. Завдяки цьому вода «зацвітає» значно пізніше, і то на нетривалий час (приблизно від середини серпня до середини вересня). Крім того, у воді високий вміст йоду та інших мінеральних речовин. Сула – досить швидка річка, швидкість течії в ній сягає 0,6 м/с. Середня ширина становить 40 метрів. До Сули впадає понад 10 приток, із яких найбільшими є Ромен, Удай, Оржиця. Береги Сули в її пониззі дуже неоднакові за характером. Туристський маршрут по воді та місце для стоянки можна вибрати на будь-

який смак. На берегах Сули є і плавні, і заливні луки, і обривисті береги, які переходять у підводні ями. Уздовж берегів річки суттєво розвинулася рослинність (рис. 8).

Оскіл є лівою притокою Сіверського Дінця, що бере початок на Середньоруській височині. Рельєф території її басейну горбистий, сильно розчленований. Долина річки широка, заплава переважно також широка, місцями заболочена, трапляються озера-стариці. Русло, як правило, звивисте, течія спокійна, правий берег – крутий, високий, лівий – пологий, низький. Територія басейну Сули недостатньо залісена, ліси зосереджені лише окремими острівцями в долинах річок і по ярах; у деяких місцях збереглися так звані «крейдянні бори». Байдарочникам відкриваються мальовничі береги (рис. 9).

Подорож по річці Оскіл можна розпочати від Куп'янська. Кращим часом для сплаву є травень-червень. У період з липня по вересень слід враховувати можливу мало-

Рис. 7 – Річка Удай

Рис. 8 – Річка Сула

Рис. 9 – Річка Оскіл

водість річки у верхів'ї. Подорож по Осколу можна розбити на декілька етапів.

Ворскла – рівнинна річка, вона є однією з найчистіших і красивих річок України. Вона ніби навмисне створена для подорожей на байдарках. Ширина Ворскли становить від 30 до 70 м, середня глибина дорівнює 2 м, течія відносно спокійна, річка технічно нескладна для водного туризму (рис. 10). Русло звивисте, береги пологі, дно

піщане, мулке або мулко-піщане. Заплави двосторонні, переважно, лугові, місцями порослі широколистяним лісом, кущами, іноді заболочені. На березі сформувалися численні стариці. Пороги на Ворсклі відсутні. На берегах є чимало місць, де можна влаштувати стоянку, в тому числі біля піщаних пляжів. Долина досить добре залісена, що дозволяє віднайти дрова. Стоянки бажано організовувати не під деревами, а на луці.

Рис. 10 – Річка Ворскла

Псьол є лівою притокою Дніпра, в Україні протікає територіями Сумської та Полтавської областей і впадає у Дніпро. Правий берег річки є високим і крутим, лівий – низьким. Долина дуже широка, складена переважно пісками, частково з домішкою річкового мулу. Переважання піщаних ґрунтів є результатом діяльності річкових вод, що руйнують білі піски, якими складений правий берег. Вони відкладаються в основному по лівому берегу Псла. Боліт мало, майже немає й торфовищ, що зумовлено піщаним характером долини, а також наявністю швидкої течії. Це ідеальна річка для простих сплавів по річках для початківців (рис. 11).

Сейм є найбільшою лівою притокою Десни й таким чином належить до басейну Дніпра. На території України річка тече

Сумською й Чернігівською областями, впадає в Десну в Сосницькому районі Чернігівської області. Ширина річки у верхів'ях під час літньої межени становить 10-30 м, у середній ділянці – 40-80 м, у пониззі збільшується до 80-100 м. Середня глибина річки складає 2-3 м, на перекатах вона не перевищує 0,5-1,0 м, на плесових ділянках і в пониззях досягає 4-6 м, в ямах перевищує 10-15 м. Практично на всьому протязі річки Сейм є під'їзні шляхи до неї. У Сейм впадає понад 900 приток, із яких 7 – завдовжки більш ніж 10 км, а 3 має довжину понад 100 км. Є значна частина (близько 770) водотоків протяжністю менше 10 км. Сплав по річці Сейм являє собою байдарковий ач-похід, оскільки Сейм є однією з найчистіших річок України. Річка Сейм меандрує серед високих піщаних берегів, місцями

Рис. 11 – Річка Псьол

до неї підходять дикі ліси і заливні луки. Сплав на плоту по Сейму є одним з екзотичних видів водного туризму, що не вимагає спеціальної підготовки і досвіду. Це можливість познайомитися з Регіональним ландшафтним парком дикої флори і фауни (рис. 12).

Необхідно наголосити на різноманітні кліматичних і ландшафтних умов, у яких течуть охарактеризовані вище річки. Так, Десна, Сейм і Удай приурочені до зони мішаних лісів, Сіверський Донець у верхів'ях, Ворскла, Псьол, Сула – до лісостепу, а Сіверський Донець у середній течії, Вовча, Кальміус, Оріль, Самара течуть у степовій зоні. Крім того, річка Оскіл протікає на межі лісостепу та степу. Відповідно, є певні відмінності в гідрологічних характеристиках річок. Зокрема, Десна, Сейм і Удай належать до особливого типу поліських річок, виділеного А. В. Яциком та ін., які відзначаються істотно меншими значеннями швидкості течії та похилу порівняно з річками розчленованих рівнин [6]. Також особливу регіональну групу, виокремлювану нами за геоморфологічним критерієм, складають річки Донецької височини, напівгірський (за О. П. Фисуненком і В. І. Жаданом [11]) характер

долин яких у верхів'ях наближає їх до річок Карпат і Гірського Криму.

Через фізико-географічні відмінності території, в межах якої течуть вищезгадані річки, різними є й умови для розвитку водного екотуризму. Враховуючи антропогенну перетвореність переважної більшості сучасних ландшафтів, виражену, зокрема, у штучному зменшенні лісистості, а також природний процес наступу степу на ліс, ми, вслід за Г. І. Денисюком [3], лісостепову та степову зони об'єднуємо в польовий конструктивно-географічний регіон.

Вважаємо за доцільне здійснити районування Лівобережної України за ознакою потенціалу для розвитку водного екотуризму, виділивши на її території три водно-туристичні регіони: I – поліський, II - польовий і III - донецький (рис. 13).

Різноманіття форм туристсько-рекреаційної діяльності людини на воді визначає важливе місце в водного туризму в рекреаційно-ресурсному потенціалі східного регіону України. Оптимізація структури рекреації в річкових туристсько-рекреаційних системах з метою комплексного використання

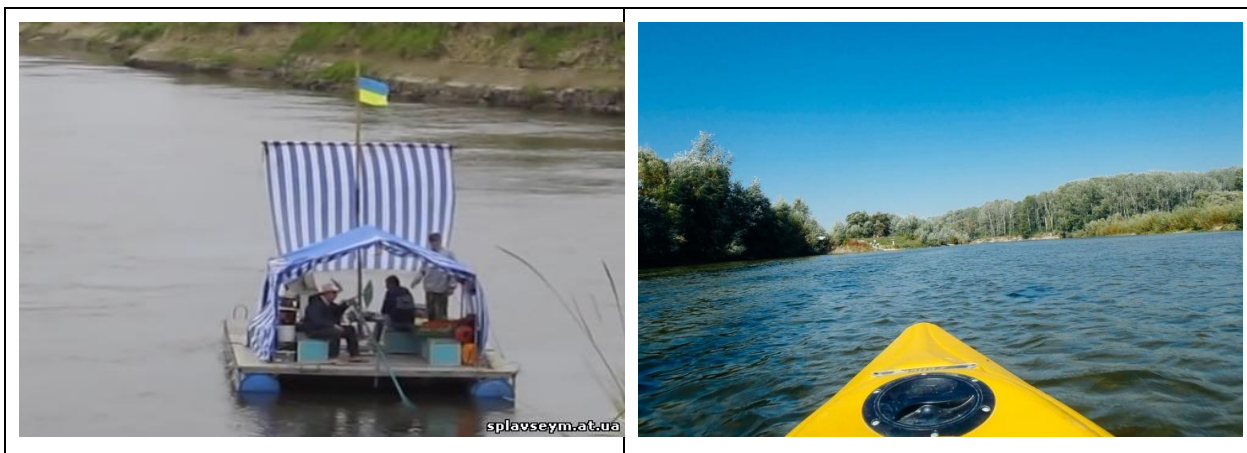

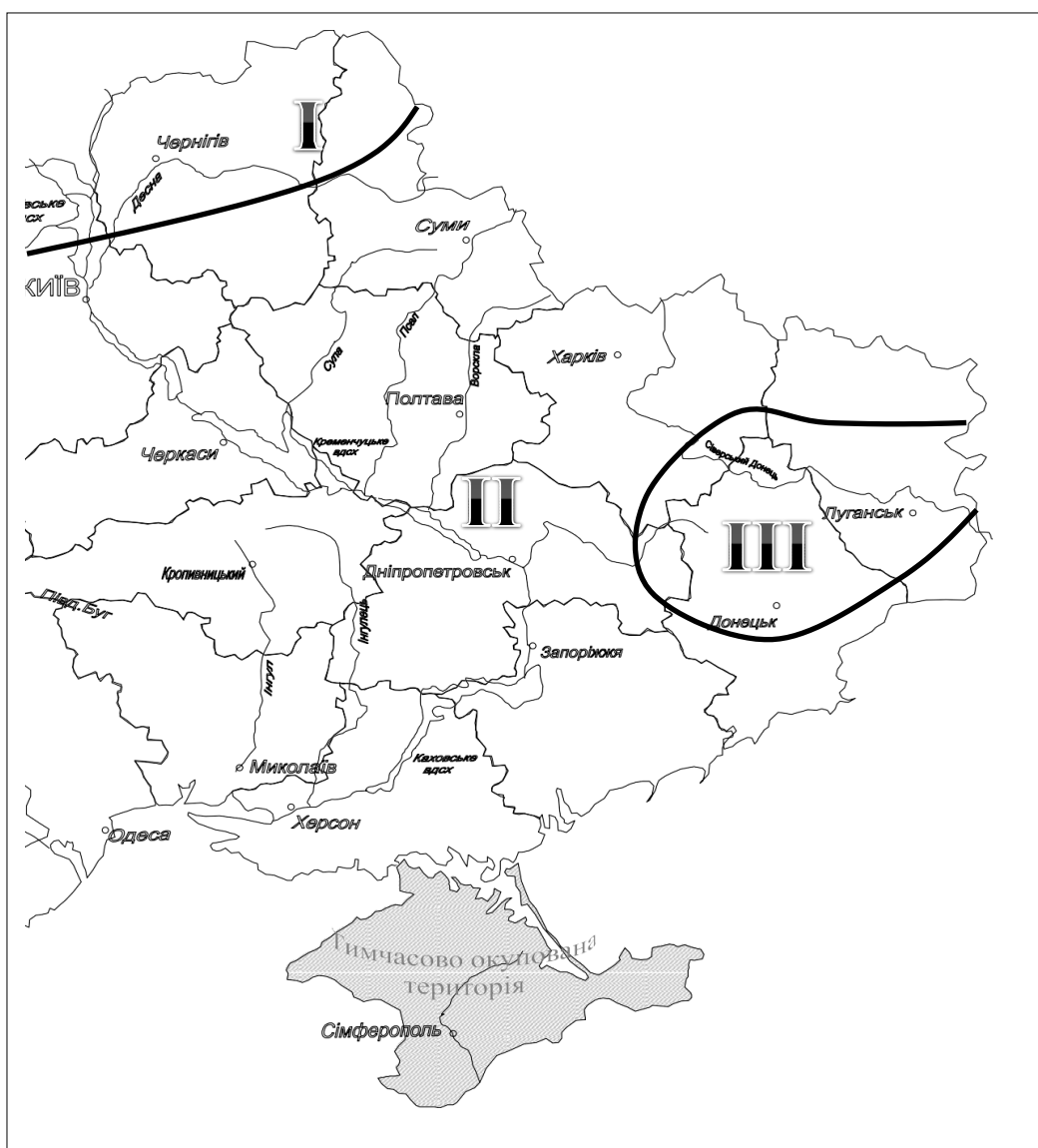
Рис. 12 – Водні подорожі річкою Сейм

ресурсного потенціалу водних об'єктів і максимального задоволення потреб відпочивальників може бути базована на розвитку мережі водних маршрутів, створенні умов для поширення активних форм відпочинку на воді. Результати досліджень відображають необхідність подальшого розвитку й облаштування інфраструктури зон відпочинку на базі гідрооб'єктів, розширення асортименту пропонованої рекреаційної діяльності з урахуванням інтересів різних груп населення, активізації рекламної кампанії. Розвиток водних маршрутів невід'ємний від розвитку прибережної інфраструктури.

Сьогодні вона розвинена ще недостатньо, зокрема ще незначною є кількість туристичних баз, які спеціалізуються переважно на пікніковому туризмі та риболовлі. Туристичні бази надто рідко пропонують сплави по річках східного регіону України. Хоча у східному регіоні України галузь водного екотуризму досить перспективна, але пропозицій для її розвитку занадто мало.

Вищевикладене завдання можна вирішити тільки на рівні національного туроператора, що спеціалізується на водному екотуризмі й підтримує активні ділові зв'язки з подібними туроператорами в інших країнах світу. Для того, щоб залучати іноземного туриста до цього виду відпочинку, потрібна підтримка на державному рівні.

Вищевикладене завдання можна вирішити тільки на рівні національного туроператора, що спеціалізується на водному екотуризмі й підтримує активні ділові зв'язки з подібними туроператорами в інших країнах світу. Для того, щоб залучати іноземного туриста до цього виду відпочинку, потрібна підтримка на державному рівні.

I – Поліський, II - Польовий і III – Донецький

Рис. 13 – Районування Лівобережної України за ознакою потенціалу для розвитку водного екотуризму

Висновки

У східному регіоні України є достатня кількість водних ресурсів, придатних для розвитку водного екотуризму. Наявні станом на сьогоднішній день спроби створення водних маршрутів не можуть достатньою мірою популяризувати водний туризм і заповнити відповідну нішу. На цьому етапі є проблеми розвитку інфраструктури, оскільки лише незаймана природа не може привабити іноземного туриста. Брак кваліфікованих кадрів у цій сфері, які б володіли іноземними мовами,

також негативно впливає на розвиток водного екотуризму в Україні.

Для розв'язання вищевикладених проблем треба виробити чітку і збалансовану програму, в якій був би прописаний механізм наповнення регулярних круїзних маршрутів по східному регіону України вітчизняними і зарубіжними туристами. Для розвитку водного екотуризму в східному регіоні України потрібні підтримка держави і наявність туроператора, що спеціалізується на водному екотуризмі.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автори повністю дотримувались етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Література

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія. К., 2001. 395 с.
2. Гетьман В. І. Збереження ландшафтного різноманіття і розвиток екотуризму на природно-заповідних територіях. *Туризм на порозі XXI століття: освіта, культура, екологія: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (18-20 жовтня 1999 р., м. Київ)*. К.: КІТЕП, 1999. С. 191-193.
3. Денисюк Г. І. Лісополе України: монографія. Вінниця: Тезис, 2001. 284 с.
4. Зінко Ю. В., Шевчук О. М. Екотуризм у національних природних парках Західної України. *Матеріали міжнародної конференції до 120-річчя географії у Львівському університеті (24-26 вересня 2003 року)*. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. С. 239-241.
5. Любіцева О. О., Панкова Є. В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України. К.: Альтерпрес, 2007. 369 с.
6. Малі річки України: Довідник / А. В. Яцик, Л. Б. Бишовець, Є. О. Богатов та ін.; за ред. А. В. Яцика. К.: Урожай, 1991. 296 с.
7. Олійник Я. Б., Гетьман В. І. Екологічний туризм на теренах національних природних парків і біосферних заповідників України в міжнародний рік екотуризму та гір. *Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Географія, вип. 48*. 2002. С. 5–11.
8. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство. К.: Альтерпрес, 2003. 351 с.
9. Сміль В. В., Сміль І. В. Світовий досвід розвитку екологічного туризму. *Укр. геогр. журн., №4*. 2003. С. 58–64.
10. Тімець О. В., Совгіра С. В. Основи рекреаційної географії. Природа, ресурсний потенціал регіонів. К.: Науковий світ, 2005. 254 с.
11. Фисуненко О. П., Жадан В. И. Природа Луганской области. Луганск, 1994. 234 с.
12. Adamenko M. I., Kyselov Iu. O., Rudyi R. M. Conceptual fundamentals of ecological tourism development in Ukraine. *Journal of Education, Health and Sport*. 2020. Vol. 10. No 8. P.298-307. URL: <http://dx.doi.org/10.12775/JEHS.2020.10.08.035>

References

1. Beidyk, O.O. (2001). Recreational and tourism resources of Ukraine: the methodology and methods of analysis, terminology, zoning: monograph. Kyiv. (In Ukrainian).
2. Hetman, V.I. (1999). Saving landscape diversity and developing ecological tourism on natural-reserved territories. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference: Tourism on the boundary of the XXI century: education, culture, ecology. Kyiv, 1999, October 18-20, (pp.191–193). Kyiv: KITEP. (In Ukrainian).
3. Denysyk, H.I. (2001). The forest-and-field of Ukraine: A monograph. Vinnytsia: Tezys. (In Ukrainian).
4. Zinko, Yu.V. & Shevchuk, O.M. (2003). Ecological tourism in the national nature parks of the Western Ukraine. Proceedings of the International scientific and practical conference dedicated to the 120-th anniversary of geography in the Lviv university. Lviv, 2003, September 24-26, (pp.239-241). Lviv: Publishing Centre of the Lviv university. (In Ukrainian).

5. Liubitseva, O.O., Pankova, Ye.V. & Stafiichuk, V. I. (2007). Tourism resources of Ukraine. Kyiv: Alterpres. (In Ukrainian).
6. Yatsyk, A.V. (Ed.). (1991). Small rivers of Ukraine: manual. Kyiv: Urozhai. (In Ukrainian).
7. Oliinyk, Ya.B. & Hetman, V.I. (2002). Ecological tourism on the terrains of national nature parks and biosphere reserves of Ukraine during the international year of ecological tourism and mountains. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv Geography*, (48), 5–11. (In Ukrainian).
8. Pankova, Ye.V. (2003). Tourism land knowledge. Kyiv: Alterpres. (In Ukrainian).
9. Smal, V.V. & Smal, I.V. (2003). The world experience of ecological tourism development. *Ukrainian geographical journal*, (3), 58–64. (In Ukrainian).
10. Timets, O.V. & Sovhyra, H.Ye. (2005). Fundamentals of the recreational geography. Nature, resource potential of regions. Kyiv: Naukovyi Svit. (In Ukrainian).
11. Fisunenکو, O.P. & Zhadan, V.I. (1994). The nature of the Luhansk region. Luhansk. (In Russian).
12. Adamenko M.I., Kyselov Iu.O. & Rudyi R.M. (2020). Conceptual fundamentals of ecological tourism development in Ukraine. *Journal of Education, Health and Sport.*, 10(8), 298-307. <http://dx.doi.org/10.12775/JEHS.2020.10.08.035>

Надійшла: 08.09.2020

Прийнято: 27.11.2020